

Про підсумки роботи державних архівних установ області та архівних відділів міських рад у 2023 році

Незважаючи на повномасштабну збройну агресію російської федерації проти України, архівісти області і надалі продовжували свою діяльність, яка була спрямована на реалізацію законодавства про архівну справу, повноцінне формування Національного архівного фонду, забезпечення збереженості і загальнодоступності архівних інформаційних ресурсів області.

Деякими архівними установами області вжито додаткові заходи щодо приведення у відповідність до нормативних вимог стану архівних приміщень.

Встановлено пожежну сигналізацію у відокремленому підрозділі в сел. Олександрівка архівного відділу Кропивницької районної військової адміністрації.

Проведено технічне обслуговування 7 вогнегасників, виділено 208 тис. грн на ремонт підлоги в архівному відділі Світловодської міської ради.

Проведено технічне обслуговування 12 вогнегасників в архівному відділі Олександрійської міської ради.

Замінено приміщення в архівному відділі Новоукраїнської районної військової адміністрації (загальна площа 3-х архівосховищ – 42,3 кв.м, робочої кімнати – 11,2). Приміщення менше за площею від попереднього, але достатнє для зберігання існуючої кількості документів, знаходиться в приміщенні районної військової адміністрації.

Завдяки коштам, отриманим від міжнародних партнерів FamilySearch International (США) та Arolsen Archives International Center on Nazi Persecution за надання документів, що мають генеалогічну та історичну цінність, для створення цифрових копій та оцифрування документів, в Державному архіві Кіровоградської області проведено низку заходів щодо забезпечення збереженості документів Національного архівного фонду, дотримання правил пожежної безпеки та поліпшення умов роботи працівників:

придбано та встановлено 5 протипожежних дверей в архівосховищах корпусу № 2;

відремонтовано та пофарбовано зовнішні пожежні сходи та пожежні крани у будівлі корпусу № 2;

проведено перевірку ізоляції електропроводів, кабелів живлення та електрообладнання у корпусі № 1;

проведено вимощення з бетону навколо фундаменту будівлі корпусу № 1 площею 25 кв.м.;

замінено 25 вікон на металопластикові в робочих кабінетах, службових приміщеннях та на сходах запасного виходу будівлі корпусу № 1, та відповідно здійснено ремонт внутрішніх і зовнішніх укосів, відреставровано віконні ґрати на першому поверсі;

проведено поточний ремонт робочого кабінету № 304 та чотирьох санітарно-гігієнічних приміщень, одне з яких обладнано відповідно до потреб осіб з обмеженими можливостями.

Основні планові показники роботи архівних установ в цілому по області виконано та перевиконано.

Протягом звітнього періоду Державним архівом області опрацьовано та підшито 985 од.зб., відремонтовано 24991 аркуш справ з паперовою основою (що на 3% більше, ніж в 2022 році), відреставровано 1194 аркуші, перевірено наявність та фізичний стан 56905 од.зб. (що майже удвічі більше, ніж в минулому році), 7968 од.зб. фотодокументів.

Архівними відділами районних військових адміністрацій та міських рад перевірено наявність та фізичний стан 83295 од.зб. книг погосподарського обліку сільських, селищних рад Кіровоградської області.

Протягом 2023 року на постійне зберігання до державних архівних установ області та архівних відділів міських рад прийнято 7074 од.зб. управлінської документації, з них 2448 од.зб. надійшло до Державного архіву області (що на 4% більше від показників 2022 року), 4626 од.зб. – до архівних відділів районних військових адміністрацій і міських рад (що на 45% більше від запланованих показників).

Крім того, Державним архівом області прийнято на постійне зберігання 476 од.зб. фондів особового походження:

148 од.зб. – документи фонду особового походження Кривенка Віталія Єфремовича (1937-2020): заслуженого архітектора України, члена Національної спілки архітекторів України та ради Українського геральдичного товариства, голови Кіровоградського обласного відділення Українського геральдичного товариства, головного архітектора міста Кіровоград (у 1976-1987 роках), почесного громадянина міста Кропивницький, автора численних архітектурних проєктів та символіки (герб і прапор) міста Кропивницький, автора й співавтора гербів, прапорів адміністративних районів та міст обласного значення Кіровоградської області, а також марок, ювілейних монет та іншої символіки;

99 од.зб. – документи фонду особового походження Барно Олександра Миколайовича (1951 - 2022), доктора педагогічних наук, доктора філософії, професора, академіка Міжнародної академії авіаційних технологій, ректора та доцента кафедри реабілітації Кіровоградського інституту розвитку людини "Україна";

72 од.зб. – документи фонду особового походження Шліфера Леоніда Йосиповича (01.04.1927 – 19.11.2008) – Двічі Героя Соціалістичної Праці, заслуженого працівника сільського господарства СРСР, генерального директора ТОВ "Добробут" Новоархангельського району Кіровоградської області;

20 од.зб. – документи фонду особового походження Кобзаря Володимира Федоровича (27.04.1947-) – письменника, журналіста, члена Спілки письменників України;

38 од.зб. – документи фонду особового походження Пивовара Анатолія Васильовича (04.04.1958 – 27.06.2022) – кандидата економічних наук, українського історика, автора монографій з історії та джерелознавства степової України;

49 од.зб. – документи фонду особового походження Калініченко Надії Андріївни (11.09.1939 -) – заслуженого вчителя України, доктора педагогічних наук, професора, професора кафедри біології та методики її викладання Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка;

50 од.зб. – документи фонду особового походження Сухомлинського Василя Олександровича (28.09.1918 – 02.09.1970) – Героя Соціалістичної праці, члена-кореспондента Академії педагогічних наук СРСР, члена-кореспондента Академії педагогічних наук РРФСР, директора Павлиської середньої школи Онуфріївського району Кіровоградської області, заслуженого вчителя УРСР".

Прийнято на постійне зберігання 189 од. обл. відеодокументів, 190 од.обл. фотодокументів, 49 од.зб. документів у паперовому вигляді архівної колекції про героїчний опір Збройних Сил України і народу під час повномасштабного вторгнення Російської Федерації в Україну (Кіровоградська область); 29 од.зб. колекції документів Всеукраїнського конкурсу дитячого малюнка "Щаслива дитина – квітуча Україна".

Архівними відділами міських рад прийнято 1007 од.зб. з кадрових питань (особового складу) ліквідованих установ, підприємств і організацій різних форм власності.

У зв'язку із загостренням воєнної ситуації на території Лиманської територіальної громади Краматорського району Донецької області, з метою забезпечення збереженості документів Національного архівного фонду та документів, що необхідні для соціального захисту мешканців громади, Державним архівом області надано відокремлене архівосховище та частину архівосховища № 7 у корпусі № 1 архіву для тимчасового розміщення документів та довідкового апарату до них архівного відділу Лиманської міської ради, трудового архіву, архівного підрозділу та структурних підрозділів міської ради у кількості понад 30 тис. од. зб. Для роботи працівників архівного відділу виділено окрему робочу кімнату.

Активною була робота експертно-перевірної комісії Державного архіву області (далі – ЕПК) та експертних комісій архівних відділів районних військових адміністрацій та міських рад. ЕПК Державного архіву області протягом звітнього періоду схвалено описів управлінської документації на 8512 од.зб. (що удвічі більше від запланованих показників), погоджено описів з кадрових питань на 7975 од.зб. (що на 75% більше, ніж за відповідний період минулого року), 171 номенклатуру справ установ – джерел комплектування архівних установ області (що майже удвічі більше від запланованих показників).

ЕПК, експертними комісіями архівних відділів районних військових адміністрацій та міських рад погоджено 49 інструкцій з діловодства, 71 положення про архівні підрозділи та 385 положень про експертні комісії установ (що майже у три рази більше, ніж у 2022 році).

Найвищі показники з приймання та схвалення описів управлінської документації, у порівнянні з іншими архівними установами області, в

архівному відділі Кропивницької районної військової адміністрації (1533/1825 од.зб.), Олександрійської міської ради (1071/1071).

Відділом експертизи цінності документів та надання платних архівних послуг Державного архіву області проведено науково-технічне опрацювання 1620 од.зб. управлінської документації на договірних засадах та 1725 од.зб. з кадрових питань (особового складу).

З метою здійснення контролю за станом діловодства та архівної справи на підприємствах, в установах та організаціях у зоні комплектування Державного архіву області, в архівних установах області архівом проведено 15 комплексних перевірок стану організації діловодства, роботи архіву та експертної комісії в установах – джерелах комплектування архіву, стану архівної справи і діловодства у місті Олександрія, місті Знам'янка, у Кропивницькому районі.

Архівними відділами районних військових адміністрацій та міських рад проведено 40 комплексних, 6 тематичних та 33 контрольні перевірки.

За безпосередньої участі фахівців Державного архіву Кіровоградської області на базі Регіонального центру підвищення кваліфікації Кіровоградської області проведено триденне навчання за спеціальною короткостроковою програмою підвищення кваліфікації "Взаємодія архівних установ з органами влади" для працівників діловодних та архівних служб органів державної влади та місцевого самоврядування.

Також Державним архівом області у режимі Zoom-конференції були проведені тематичні семінари-практикуми з підвищення кваліфікації:

працівників архівних відділів районних військових адміністрацій та міських рад, трудових архівів області на теми: "Порядок виконання архівними установами запитів юридичних та фізичних осіб та оформлення архівних довідок (копій, витягів)", "Основні вимоги до ведення облікових документів в архівних установах";

працівників діловодних та архівних служб організацій усіх форм власності міста Кропивницький на тему: "Вимоги до оформлення організаційно-розпорядчої документації".

Фахівцями Державного архіву області проведено оперативну нараду з працівниками архівних відділів районних військових адміністрацій з питань забезпечення збереженості книг погосподарського обліку сільських, селищних, міських рад територіальних громад.

Архівними установами низової ланки проведено 14 нарад-семінарів з відповідальними за архіви та працівниками діловодних служб установ з питань організації роботи архівних підрозділів, проведення експертизи цінності документів.

Протягом звітнього періоду архівістами області була проведена певна робота з використання архівних документів із застосуванням усіх форм інформаційного забезпечення громадян.

Державним архівом області виконано 3092 звернення та запити громадян, що складає 192 % від запланованого обсягу, а саме: запитів соціально-правового характеру – 1052, з них: 695 – з позитивним результатом, 95 – з рекомендацією; майнових – 736, з них: 467 – з позитивним результатом; біографічних – 1205, з

них: 434 – з позитивним результатом; тематичних – 19, з них: 12 – з позитивним результатом; генеалогічних – 80, з них: 41 – з позитивним результатом.

Архівними установами низової ланки виконано 6409 запитів, з них на 1618 надано позитивні відповіді, що складає 96% від загальної кількості.

Значне навантаження в цій роботі припало на Державний архів області, архівні відділи Кропивницької, Олександрійської та Світловодської міських рад.

Державними архівними установами області та архівними відділами міських рад презентовано 71 виставку та добірку архівних документів (що на 51% більше, ніж у 2022 році).

Державним архівом області підготовлено 30 виставок архівних документів: "Леонід Кравчук – перший Президент України" (онлайн); "Голокост на Кіровоградщині"; "Лицарі революції" до Дня Героїв Небесної Сотні; "Рік боротьби: реалії сьогодення"(онлайн); до 75-ти річчя утворення КНП "Обласний онкологічний центр Кіровоградської обласної ради" (віртуальний виставковий проєкт); виставково-просвітницький проєкт "Озимина" (до 100-річчя виходу в світ першодруків Євгена Маланюка); "Щаслива дитина – квітуча Україна"; до Дня Конституції України тощо.

16 добірок архівних документів та матеріалів (12 – онлайн): до Дня Соборності України; до Дня пам'яті жертв Голокосту; до Дня пам'яті воїнів-інтернаціоналістів; "Вони є прикладом для інших" до Всесвітнього дня письменника; до Всесвітнього дня поезії; до Дня пам'яті Чорнобильської трагедії; до Дня партизанської слави; до 95-річчя від дня народження Володимира Шурапова (1928-2021), поета, прозаїка, дослідника історії театру корифеїв тощо.

Державним архівом області підготовлено 4 віртуальних інформаційно-просвітницьких виставкових проєкта: "Пам'яті сина самостійного народу..." (до 70-ї річниці від дня народження літературознавця Леоніда Куценка), "Ганна Дмитрян – меценатка з роду Мартакі" – спільний виставковий проєкт з обласними закладами культури, покликаний увіковічнити пам'ять про благодійницю Ганну Дмитрян; "Павло Рябков на шляху до українського Відродження" – спільний виставковий проєкт з обласними закладами культури до 175-ї річниці від дня народження історика, громадського діяча; "Тернистий шлях до Незалежності. Реабілітовані історією (20-ті роки ХХ століття)" до Дня Незалежності України – спільний проєкт із: Регіональним центром наукових досліджень з історії України, Обласною науковою універсальною бібліотекою ім.Д.І.Чижевського та Історико-краєзнавчим дискусійним клубом "Кліо".

Архівними установами низової ланки підготовлено 21 виставку – до Дня Героїв Небесної Сотні, до Дня пам'яті Чорнобильської трагедії, до Дня Конституції, до Дня Незалежності України тощо.

Державним архівом області підготовлено 8 статей: "Інформаційно-просвітницькі проєкти як складова виставкової діяльності Державного архіву Кіровоградської області", "Основні тенденції заснування культурно-освітніх закладів у місті Єлисаветград у кінці ХІХ – на початку ХХ століть",

"Просвітницька діяльність Сергія Івановича Шевченка на шпальтах місцевих газет (за матеріалами Державного архіву Кіровоградської області)" тощо.

У науково-практичному журналі "Архіви України" №3 (336) за липень-вересень 2023 року розміщено статтю провідного наукового співробітника Державного архіву області "Гуманітарна діяльність Американської адміністрації допомоги на території Єлисаветградщини у 1921–1923 роках (за документами Державного архіву Кіровоградської області)".

Проведено презентації колекції документів Всеукраїнського конкурсу дитячого малюнка "Щаслива дитина – квітуча Україна", фонду особового походження Пивовара Анатолія Васильовича – кандидата економічних наук, українського історика, автора монографій з історії та джерелознавства степової України.

Співробітниками Державного архіву Кіровоградської області взято участь у 6 телерадіопередачах.

В січні 2023 року співробітник Державного архіву області в ефірі "Радіодень" на каналі UA: Кропивницький презентував виставку "Голокост на Кіровоградщині".

У Державному архіві області відбулася презентація збірника архівних документів "Єлисавет. Шлях до України. 1917-1923" з нагоди відзначення Дня Соборності України. Проведено презентацію спільного з обласною організацією Національної спілки краєзнавців України спеціального випуску видання, що продовжується, "Між Бугом і Дніпром. Науково-краєзнавчий вісник Центральної України" за матеріалами ІХ регіональної науково-практичної конференції "Радянські голодомори 20-30-х рр. ХХ ст. в Центральній Україні". Захід відбувся під час проведення Круглого столу "Голодна реальність ХХ ст."

Державний архів області провів Publik Talk з Ніною Бабанською, донькою відомого педагога, еколога та краєзнавця Ігоря Бабанського (до 100-річчя від дня його народження), особовий фонд якого зберігається в Державному архіві області.

До Дня працівників архівних установ підготовлено "Дедлайн 2023 року: 10 значимих подій Державного архіву Кіровоградської області".

Протягом звітної періоду у читальних залах Державного архіву області та архівних відділах міських рад працював 451 користувач, було видано 14770 справ.

Державним архівом області проведено 16 тематичних зустрічей з учнівською, студентською молоддю м. Кропивницький та слухачами Регіонального центру підвищення кваліфікації Кіровоградської області.

Державний архів області долучився до:

проведення інформаційної платформи "Україна єдина: від Карпат до Криму" спільно з Кіровоградською обласною бібліотекою для юнацтва імені Євгена Маланюка та Кіровоградським обласним краєзнавчим музеєм (захід присвячено річниці повномасштабного вторгнення російської федерації в Україну);

відзначення 152-ої річниці від дня народження великої доньки нашого народу – Лесі Українки та взяв участь у акції "Українка у кожній із нас"; відзначення 209-ої річниці від дня народження Тараса Григоровича Шевченка та взяв участь у акції "Тарасове слово кличе до Перемоги. Поборемо!" (відеосюжети про участь у акціях розміщено на вебсайті Державного архіву області та на сторінці архіву в youtube).

До Дня Української Державності Державним архівом області проведено засідання круглого столу на тему: "Українська державність мовою архівних документів" (в онлайн-форматі на платформі Zoom), в якому взяли участь працівники архівних відділів районних військових адміністрації, міських рад, представники міських, селищних рад області.

Спільний проект – локально-віртуальна мандрівка "Що розкаже Кропивницький?", підготовлена до 140-річчя утворення першого українського професійного театру за документами та матеріалами Державного архіву Кіровоградської області, Обласної наукової універсальної бібліотеки ім. Д. Чижевського, Кіровоградського обласного краєзнавчого музею, КЗ "Музей мистецтв Кіровоградської обласної ради" та КЗ "Літературно-меморіальний музей І. К. Карпенка-Карого м. Кропивницького" (автори-упорядники: фахівці Державного архіву області Тетяна Гончарова та Вячеслав Сорокін) отримав диплом III ступеня у номінації "Джерелознавство, археографія, спеціальні історичні дисципліни" в конкурсі наукових праць, науково-методичних розробок та науково-інформаційних робіт з архівознавства, документознавства, археографії, організованого та проведеного Державною архівною службою України.

У Державному архіві області в очно-дистанційному форматі відбулася X регіональна науково-практична конференція "На шляху до Української Державності" за участі науковців, краєзнавців, архівістів, музейних працівників, викладачів історії та студентської молоді, яка приєдналась у якості слухачів. Організаторами конференції традиційно стали Державний архів Кіровоградської області та Кіровоградська обласна організація Національної спілки краєзнавців України.

Функціонує та постійно оновлюється вебсайт Державного архіву області. Протягом звітного періоду поповнювалися онлайн рубрики "Пам'ятні та знаменні дати Другої світової війни 1939-1945 років", "Архівна юдаїка та Голокост Центральноукраїнського регіону", "Видатні особистості нашого краю" та "Кіровоградська область: сторінки історії у документах".

З метою надання віддаленого доступу до інформації архівних документів, Державним архівом області проводиться оцифрування документів і оприлюднення на вебсайті архіву.

На виконання умов договору про співробітництво між FamilySearch International (США) і Державним архівом області протягом 2023 року створено фонд користування на документи генеалогічного характеру - 130 фондів, 79494 справи, 3782213 аркушів.

За рахунок коштів, отриманих Державним архівом Кіровоградської області від FamilySearch International за надання архівних документів для створення їх цифрових копій, архівом придбано ліцензію на програмний комплекс

ARCHIUM для інформатизації архіву з метою створення, управління та презентації контенту в цифровому форматі, автоматизації діяльності архіву.

Державним архівом області завершено роботу з оцифрування, ремонту, реставрації та індексації документів фонду № Р-6653 "Колекція листів радянських громадян Кіровоградської області, вивезених до Німеччини і країн Західної Європи в період Другої світової війни 1941-1945 років" у рамках спільного проекту з установою "Архіви Арользену – Міжнародний центр дослідження нацистських переслідувань" (м. Бад-Арользен, Німеччина) за темою: "Персональні матеріали полонених і переміщених осіб Другої світової війни". Загалом проіндексовано 157 справ.

За ініціативи Державної архівної служби України директор Державного архіву області в червні 2023 року відвідала міста Прагу, Тршебонь, Лоуни Чеської Республіки в частині обміну досвідом у сфері архівної справи.

У рамках програми робоча група архівістів відвідала Департамент управління архівами та діловодством Міністерства внутрішніх справ Чеської Республіки, Народний архів у Ходовці, Державний регіональний архів Праги, Державний архів м. Лоуни, Державний регіональний архів у м. Тршебонь, архів Празького граду, архів Міністерства закордонних справ та архів канцелярії Президента Чеської Республіки.

В липні 2023 року Державний архів області відвідала представниця Інституту Пілецького в Берліні, громадянка Республіки Польща, пані Наталія Латецька.

Під час візиту обговорювались питання співробітництва архіву з Bundesarchiv (Федеральний архів Німеччини), Europa-Universität Viadrina in Frankfurt (Oder) (Європейський університет Віадрина у Франкфурті-на-Одер) та Arolsen Archives – International Center on Nazi Persecution (Архів Арользена) щодо професійного обміну в області інформаційних технологій і реставрації документів; підготовки освітнього проекту "Festung Archiv Ukraine".

Державний архів області, Парламент дітей міста Кропивницького та КЗ "Міський центр дитячої та юнацької творчості Кропивницької міської ради" уклали трьохсторонній договір про співпрацю та взаємодію. Одним із кроків до співпраці є підготовка та проведення спільних інформаційно-просвітницьких проєктів. Окрім того, у рамках проведення конкурсів учнівських робіт з історичної тематики, найкращі роботи будуть передані на постійне зберігання до Державного архіву області. Завдяки цьому нащадки матимуть змогу ознайомитись із здобутками учнівської молоді сьогодення та популяризацією використання документів Національного архівного фонду України.
